

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Kämbla looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega muudetakse olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda.

Kaitseala asub Harju maakonnas Kose vallas Saula külas.

Kämbla looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) on olnud kaitse all alates 1991. aastast, kui Harju Maavalitsus moodustas 18. detsembri 1991. a määrusega nr 232 Oti botaanilis-zooloogilise kaitseala. Selle põhjal moodustati Kämbla looduskaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 26. novembri 1998. a määrusega nr 266 „Tammiku ja Kämbla looduskaitsealade kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”.

Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Muudatuse on tinginud vajadus tagada paremini direktiivi looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liikide kaitse. Moodustatav kaitseala hõlmab täielikult Natura võrgustikku kuuluva Kämbla loodusala.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Harju-Järva-Rapla regiooni kaitse planeerimise spetsialist Elina Einaru (tel 674 4807, e-post elina.einaru@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Riina Kotter (tel 325 8404, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti üldosakonna peajurist Lüüli Junti (tel 680 7435, e-post lyyli.junti@keskkonnaamet.ee) ja Margit Halopi Õigusbüroo OÜ jurist Margit Halop (tel 517 9278, e-post margit.halop@mail.ee). Ekspertdihinnangu on andnud eksperdid Mari Raidla ja Kristo Kiiker, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala eesmärk on kaitsta väärtuslikke niidu-, soo- ja metsakooslusi, ohustatud ja kaitsealuseid liike ning nende elupaiku, elupaigatüüpe, mida loodusdirektiiv nimetab I lisas: lamminiidud (6450), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Tärniga on tähistatud

esmatähtsad elupaigatüübid, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Samuti kaitstakse taimeliike, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja eesti soojumikas (*Saussurea alpina subsp. esthonica*).

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelisest lepingust tulenev kohustus. Kämbla looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus, haruldus ja tüüpilisus. Lisaks on kaitse alla võtmise aluseks loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Haruldus ja ohustatus

Haruldased ja ohustatud niidu-, soo- ja metsakooslused, **lamminiidud (6450)**, **allikad ja allikasood (7160)**, **liigirikkad madalsood (7230)**, **vanad loodusmetsad (9010*)** ja **soolehtmetsad (9080*)** on haruldaste ja ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lissasse.

Lamminiidud (6450) esinevad jõgede ja ojade üleujutatavatel lammialadel. Mullad on ohtra pealeuhte tõttu viljakad lammigleimullad, pikema üleujutusega aladel turvastunud mudajad lammimullad või lammimadalsoomullad. Üleujutus on pikaajaline ja toimub regulaarselt igal aastal. Rohurinne on kõrge, lopsakas, suhteliselt liigivaene, selles domineerivad kõrrelised või suurarnad (Paal 2000). Lamminiidud on tüüpiline pesitsuskoht mitmele haruldasele liigile, näiteks rohunepile. Niite ohustab kinnikasvamine, mis põhjustab tüüpiliste liikide ja koosluste hävimise. Lamminiidud on levinud kogu Eestis, rohkem suuremate jõgede – Emajõgi, Põltsamaa, Pedja, Kasari, Halliste, Raudna, Piusa, Koiva, Mustjõgi, Narva ülemjooks – lammidel, samuti järvede (Peipsi jt) ääres (Paal 2007). Kõrge looduskaitseväärtusega lamminiitude pindala Eestis võib hinnata 16 000 ha-le (Kukk & Sammul 2006). Kämbla looduskaitsealal esinevad lamminiidud ala kirdenurgas ja põhjaosas Pirita jõe allikalistes soonikutes. Elupaigatüüp **allikad ja allikasood (7160)** paikneb seal, kus põhjavesi voolab või immitseb maapinnale. Allikaid ja allikasoid iseloomustab pidev põhjavee vool. Vesi on külm, ühtlase temperatuuriga, hapniku- ja mineraaliderikas. Allikasoodes imbub vesi läbi mineraalpinnase ja seda katva turbalasundi ning soodustab taimkatte kasvu. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni järgi on tegemist allikasoo kasvukohatüüpi kooslusega, mis toitub survevõhust põhjaveest. Mullaks on mitmesuguse tüsedusega hästi lagunenenud madal-soomullad (Paal 2000). Hõreda puurinde moodustavad üksikud sookased, samas rohurinne on liigirikas ja selles kasvab rohkesti haruldasi taimi (Paal 2000). Allikad ja allikasood on olulised elupaigad mitmele haruldasele liigile. Rikkumata allikasoid on Eestis järele jäänud üsna vähe. Allikate ja allikasoodede üldpindala Eestis on 730 ha. Elupaigatüüp **liigirikkad madal-sood (7230)** hõlmab madal-soode liigirikkamat osa, kus esineb rohkesti lubjalembeseid liike, teiste seas kápalisi. Elupaigatüüp on rohkem levinud Lääne- ja Põhja-Eestis, mujal on levik harv. Madal-sood on kuivendusest kõige enam kahjustatud sootüüp. Praeguseks on säilinud vaid ligikaudu 10% möödunud sajandi alguse madal-soodest. Suur osa endisi madal-sooid on hävinud pöördumatult. Liigirikaste madal-soode üldpindala Eestis on 14 725 ha. Kämbla looduskaitsealal riikliku seire aruande põhjal on tegemist liigivaese ja -rikka vahepealse võrdlemisi kuiva madal-sooga, kus on õhukene turbakiht (Pajula 2007). Mullaks on erineva sügavusega madal-soomullad ja põhjavee tase on kõrge, ulatudes kohati maapinnani (Paal 2000). Tegemist on kunagiste kuivendatud sooheinamaadega, mis paiknevad kaitseala idaosas. **Vanad loodusmetsad (9010*)** on väga laia mahuga elupaigatüüp, mida on mujal Euroopas hakatud nimetama läänetaigaks ja mis hõlmab eeskätt puutumatu või vähese inimõjuga vanu metsi, aga ka looduslikult uuenenud hiljutisi põlendikke katvaid nooremaid puistuid. Vanad loodusmetsad esindavad loodusalasid, kus on alati rohkesti surnud ning õõnsustega puid, lama- ja kõdupuitu, mis on elupaigaks paljudele haruldastele ja ohustatud

liikidele. Vanad vähese inimõjuga metsad on intensiivse metsamajandamise tõttu kadumas. Loodusmetsa massiiv paikneb kaitseala ida- ja põhjaosas. Tegemist on ajuti märja kooslusega, mis Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni järgi kuulub palumetsade tüübirühma. **Soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*)** ohustab kuivendamine, samas on need elupaigatüübid Eestis tüüpilised niisketel aladel levinud kooslused. Soostuvad ja soo-lehtmetsad on intensiivse metsamajanduse tõttu muutunud Euroopa boreaalses piirkonnas haruldaseks ja seetõttu on ohustatud ka paljud nende kooslustega seotud liigid, mis kasutavad eespool nimetatud elupaigatüüpi elupaigana või toitumisalana.

Kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) on väheneva arvukusega taimeliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ning looduskaitsealade alusel arvatud ohustatud liigina II kaitsekategooria liikide hulka ja kuulub loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Kaunis kuldking on poolvarju eelistav käpaline. Kaunist kuldkinga leidub paiguti üle Eesti, rikkalikke leiukohti on aga üksikuid. Taim on pikaldase arenguga, kusjuures taime areng seemnest õieni võib ulatuda 8–17 aastani. Kauni kuldkinga kaitse on kõige otstarbekam elupaikade kaitse kaudu. Kauni kuldkinga soodsa seisundi tagavad liigi kasvukohanõudlusele vastav valgustatus, kulukihi puudumine, vaba pinna olemasolu ning kerged häiringud sobiva pinnase tekkeks seemnete idanemisele. Peamised ohutegurid on kasvukohtade muutused ja hävimine metsade lageraiete, kuivendus- ja ehitustegevuse tagajärjel kas otseselt kasvukohtades või naabruses.

Eesti soojumikas (*Saussurea alpina* subsp. *esthonica*) on neoendeemne alamliik, mis on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus, looduskaitsealade alusel arvatud II kaitsekategooria liikide hulka ning kuulub loodusdirektiivi II ja IV lisasse. Eesti soojumika kaitse tegevuskava kohaselt on soojumikale sobivad kasvukohad lubjarikkad soostunud niidud, lamminiidud, liigirikkad madalsood, siirdesood ja allikasood ning soised hõredad metsad, puisniidud ja hõredad võsad. Eestis leidub soojumikat ainult mandriosas lubjarikka aluspõhjaga aladel, rohkem Lääne-, Pärnu-, Rapla-, Harju- ja Lääne-Virumaal, saartel liik puudub. Peamised ohutegurid on avatud niiskete niidukoosluste kuivendamine ja võsastumine.

Loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus

Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikli 6 punkt 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks kaitsemeetmed, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele. Kämbla looduskaitsealal on esindatud ohustatud ja haruldased elupaigatüübid lamminiidud (6450), allikad ja allikasood (7160), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), mis on kantud loodusdirektiivi I lisasse. Liikidest kaitstakse loodusdirektiivi II ja IV lisas nimetatud kaunist kuldkinga, eesti soojumikat ja nende elupaiku.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Võttes arvesse olemasolevate kaitsealuste objektide kaitse-eesmärke ja inventuuri tulemusi, on kaitseala eesmärk kaitsta väärtuslikke niidu-, metsa- ja sookooslusi, allikalisi alasid, kaitstavaid taimeliike ning nende elupaiku, niidu-, soo- ja metsaökosüsteemi elustiku mitmekesisust, ohustatust, loodusdirektiivi elupaigatüüpe, samuti paljusid loodusdirektiivi lisades nimetatud liike.

Kämbla looduskaitsealal on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpe u 94,5 ha-l, mis moodustab 57,5% looduskaitseala kogupindalast. Elupaigatüübid on alal määratud 2012. aastal OÜ Consultare inventuuride ja Keskkonnaameti läbiviidud kontrollimise käigus. Hinnangud

tähistavad loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse astet, kus A on väga esinduslik, B on esinduslik ning C tähistab keskmise, arvestatava esinduslikkusega koosluseid. Kaitsealal esinevad soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) esinduslikkusega C (37 ha), vanad looduspõõsad (9010*) esinduslikkusega A (43,2 ha), liigirikad madalsood (7230) esinduslikkusega B (7,4 ha), lamminiidud (6450) esinduslikkusega C (5,2 ha) ning allikad ja allikasood (7160) esinduslikkusega C (1,7 ha).

Kaitsealal esineb arvukalt Kämbla piirkonnale ja seal leiduvatele kooslustele omaseid loodusdirektiivi II lisa taimeliike, millest kaks on ühtlasi II kaitsekategooria liigid: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*) ja soojumikas (*Saussurea alpina ssp. esthonica*). **Kauni kuldkinga** kasvukohana on keskkonnaregistris märgitud 11,5 ha suurune ala (2008. aasta seisuga). Liigi kasvukohana on märgitud põhjamaised lamminiidud, aluselised ja nõrgalt happelised liigirikad madalsood ning väikeses osas ka soostuvad ja soo-lehtmetsad. Kämbla looduskaitsealal on keskkonnaregistris **eesti soojumika** kasvukohana märgitud 16,5 ha suurune ala kaitseala lääneosas. Kämbla looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise käigus tehtud välitöödel (2012 OÜ Consultare, inventeerija Kadriann Saar) leiti eesti soojumikat alalt väga ohtralt (ühes kasvukohas 200, teises 300 isendit) ning liigi seisundit hinnati väga heaks. Liik kasvas liigirikastes madalsoodes ja allikasoodes kokku 9,2 ha-l.

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Kämbla looduskaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Kaitsealale on iseloomulik rikkalik lubjalembeste kaitsealuste taimeliikide esinemine. Kõiki II ja III kaitsekategooria taimeliike ei ole kaitse-eesmärgina nimetatud, kuna katusliikide ja elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse. Keskkonnaregistri andmetel kasvab Kämbla looduskaitsealal kaheksa II kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki ja 14 III kaitsekategooriasse kuuluvat taimeliiki. Kaitstavad liigid kasvavad peamiselt lääneosa madalsoodes ja allikasoodes, lisaks ala põhjaosa allikaliste soonikute ümbruses.

Teadaolevad II kaitsekategooria taimeliigid, mida ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, on kaitsealal Russowi sõrmkäpp (*Dactylorhiza russowii*), kärbesõis (*Ophrys insectifera*), täpiline sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata subsp. cruenta*), lõhnav käoraamat (*Gymnadenia odoratissima*), pruun lõikhein (*Cyperus fuscus*), mets-aruhein (*Festuca altissima*) ja harilik sookold (*Lycopodiella inundata*) ning III kaitsekategooria taimeliigid harilik sügislill (*Colchicum autumnale*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), soo-neiuvaip (*Epipactis balustris*), harilik käoraamat (*Gymnadenia conopsea*), suur käöpõll (*Listera ovata*), värv-paskhein (*Serratula tinctoria*), balti sõrmkäpp (*Dactylorhiza baltica*), lodukannike (*Viola uliginosa*), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), pruunikas pesajuur (*Neottia nidus-avis*) ja kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*). Kämbla looduskaitseala teadaolevate kaitsealuste taimeliikide elupaigad ühtivad eesti soojumika elupaikadega, mis on seatud looduskaitseala eesmärgiks ja mille elupaikade säilitamiseks tehtavad tööd parandavad eeldatavalt ka teiste kaitstavate taimeliikide seisundit.

Kaitsealal uurisid 2011. aastal haudelinnustikku Eet ja Aarne Tuule. Alal registreeriti 12 Eestis kaitstavat linnuliiki, kellest kaheksa on liigid, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta nimetab I lisas. Kaitseala torkab silma rähni- ja röövlinnurohkusega. Kindlate pesitsejatena esinesid II kaitsekategooriasse kuuluvad valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) ja laanerähn (*Picoides tridactylus*) ning III kaitsekategooria liigid laanepüü (*Bonasa bonasia*), raudkull (*Accipiter nisus*), hiireviu (*Buteo buteo*), händkakk (*Strix uralensis*), väänkael (*Jynx torquilla*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), hallpea-rähn (*Picus canus*) ja muusträhn (*Dryocopus martius*).

Kaitsealal pesitseb küllaltki arvukalt väike-kärbsenäppi (*Ficedula parva*), keda registreeriti alal kaheksa paari. Kõiki loomaliike ei ole kaitse-eesmärgina nimetatud, kuna elupaikade kaitseks kehtestatav kaitsekord tagab ka nende kaitse.

Kehtiva kaitse-eeskirjaga on seatud kaitse-eesmärgiks lendorav (*Pteromys volans*). Lendorava leiukoht oli viimati asustatud 1996. aastal. Hiljem on elupaika korduvalt kontrollitud, kuid lendorava tegevusjälgi ei ole leitud. Kuna elupaik asub lähimast teadaolevast asustatud elupaigast linnulennul u 95 km kaugusel, siis on elupaiga uuesti asustamine äärmiselt ebatõenäoline. Seega ei seatud lendoravat käesolevas eelnõus ala kaitse-eesmärgiks.

Lisaks eespool kirjas olevale on Kämbla looduskaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud ka asjaoluga, et tegemist on ülepiinnaliselt Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitsealaga samades piirides asub Kämbla loodusala.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina jätkuvalt looduskaitseala. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega vööndi moodustamist ja vajaliku piirangu rakendamist. Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (jõgi, kraavide kaldad, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala piir on kantud kaardile, kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid.

Kämbla looduskaitseala pindala on 164 ha. Võrreldes kehtiva loodusobjekti pindalaga, väheneb kaitseala pindala 0,7 ha võrra. Tehnilise korrigeerimise tulemusena suureneb kaitseala 1,4 ha võrra, aga samas arvatakse kaitseala koosseisust välja 2,1 ha ala kaguossa jäävat intensiivselt kasutatavat põllumaad, kus ka varem loodusdirektiivi elupaigatüüpe pole inventeeritud. Kaitseala maadest on eramaad 41,1 ha (25%) ja riigimaad 122,9 ha (75%). Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala Oravasooone sihtkaitsevööndist (kogupindala 93 ha) ja Kämbla piiranguvööndist (kogupindala 71 ha), reservaate kaitsealal ei ole. Sihtkaitsevöönd asub 87,9 ha (94,5%) ulatuses riigimaal ja 5,1 ha (5,5%) ulatuses eramaal. Sihtkaitsevööndi pindala suurenes 21 ha võrra.

Piiritlemise alustena kasutati maaüksuste piire, Eesti põhikaardile märgitud maastikuobjekte, nagu Pirita jõgi, pinnastee ja kuivenduskraavide servi. Kaitseala põhja- ja idapiir kulgeb mööda looduslike veekogude kaldaid: põhjas mööda Pirita jõe lõunakallast (jõgi jääb kaitsealast välja) ja idas mööda oja idakallast (oja jääb kaitsealale). Kaitseala kaguosas on piiritlemiseks kasutatud katastriüksuse Paunküla metskond 39 (33701:001:0360) lõunapiiri ja Antsu katastriüksusel (33701:002:0193) kulgevat kuivenduskraavi (kraav jääb kaitsealast välja). Lõunapiir kulgeb mööda katastriüksuse Paunküla metskond 377 (33701:002:1034) lõunapiiri. Läänepiir kulgeb mööda tee serva, kusjuures tee on jäetud kaitsealast välja, kuna sellel liikumine ja selle kasutamine ei ohusta ala kaitse-eesmärke. Loodes kulgeb piir mööda kuivenduskraavi serva (kraav jääb kaitsealast välja) ja mööda selle mõttelist pikendust

Pirita jõeni.

Oravasoone sihtkaitsevööndi ja Kämbla piiranguvööndi vaheline piir kulgeb mööda Antsu katastriüksuse (33701:002:0193) läänepiiri, katastriüksuse Paunküla metskond 39 (33701:002:0360) kagupiiri ning katastriüksuse Paunküla metskond 375 (33701:002:1031) ida- ja lõunapiiri. Sihtkaitsevööndisse on tsoneeritud järgmised kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübid: lamminiidud, allikad ja allikasood, liigirikkad madalsood, vanad loodusmetsad ning soostunud ja soo-lehtmetsad. Sihtkaitsevööndisse tsoneeritud poollooduslikud kooslused jäävad kitsa ribana metsaelupaikade vahele ning nende piiranguvööndisse tsoneerimine pole otstarbekas. Vööndi kaitsekord võimaldab niidualade hooldamist. Sihtkaitsevööndi laiendamise põhjuseks on soolade ning soostunud metsade ja soolehtmetsade kaitse tagamise vajadus. Samuti on laiendatav ala oluline kaitse-eesmärgiks seatud eesti soojumika ja kauni kuldkinga ning teiste kaitsealal esinevate kaitsealuste taimeliikide, sealhulgas eelkõige kápaliste kasvukohana.

Kämbla piiranguvööndi moodustab kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevöönditesse. Kämbla piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja kaitsealustele liikidele soodsate elutingimuste tagamine. Piiranguvööndisse jäävad mitme II ja III kategooria kaitsealuse liigi elupaigad. Loodusväärtuste säilimine on vööndis tagatud piiranguvööndi kaitsereežiimiga. Piiranguvööndi piiritlemisel on peamiselt kasutatud katastriüksuste piire.

2.5. Kaitsekord

2.5.1. Kaitsekorra kavandamine

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi (inventeerisid eksperdid Mari Raidla, Kristo Kiiker ja Kadriann Saar OÜ-st Consultare, ornitoloogid Eet ja Aarne Tuule, liigikaitse peaspetsialist Liisa Rennel) ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamust (eksperdid Mari Raidla ja Kristo Kiiker OÜ-st Consultare).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning on proportsionaalsed saavutatavale efektile.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud Oravasoone sihtkaitsevööndiks (93 ha) ja Kämbla piiranguvööndiks (71 ha).

Suurel osal kaitseala pindalast hõlmab väga hea esinduslikkuse ja väga kõrge looduskaitsealase väärtusega metsakooslus vanad loodusmetsad. Kaitsealale on iseloomulik rikkalik lubjalembeste kaitsealuste taimeliikide esinemine.

Kaitseala seniste piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse kehtetuks Vabariigi Valitsuse 26. novembri 1998. a määrus nr 266 „Tammiku ja Kämbla looduskaitsealade kaitse-eeskirjade ja välispiiride kirjelduste kinnitamine”, mis on Tammiku looduskaitseala osas juba kehtetuks tunnistatud.

Käesolev kaitse-eeskirja eelnõu ei reguleeri kalapüüki kaitsealal ega sõitmist veekogudel, kuna alal puuduvad veekogud, v.a väike oja. Samuti ei kasva kaitsealal pilliroogu ega adru ning seetõttu ei ole vajadust reguleerida kaitse-eeskirjas nende varumist. Kaitsealal puuduvad teadaolevalt liigid, kelle kaitseks tuleb kehtestada piiranguid inimeste liikumisele. Seega ei ole

kaitse-eeskirja eelnõus seatud kitsendusi inimeste liikumisele.

2.5.2. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Kaitse-eeskirja-kohaselt on inimestel lubatud viibida ning korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal. Need tegevused ei kahjusta kaitseala väärtuste seisundit, kaitseala on väheküllastatav ja huvi kaitsealal liikuda on minimaalne.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohas, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Praegu külastuskorralduslikke rajatisi kaitsealal ei asu ja lähitulevikus ei ole neid plaanis sinna ka rajada. Kooskõlastamata lõkkekohad on suureks tuleohtuallikaks ning nendega kaasneb sageli prahistamine, reostus ja pinnasekahjustused. Lõkkekohtade rajamise vajadus ja asukoht määratakse kaitsealal kaitsekorralduskavaga.

Kaitsealal ei ole reguleeritud sõidukiga sõitmist teedel, kuna kaitsealal ei asu teid. Metsas sõitmine kahjustab maapinda. Loodusmaastikul võib mootorsõidukiga kontrollimatu liikumine ohustada looduskaitseala kaitseväärtusi ja häirida elustikku, mistõttu kooslused vaesuvad, killustuvad ja võivad hävineda. Seetõttu on sõidukiga ning maastikusõidukiga sõitmine kaitsealal lubatud vaid jahimeestel tabatud suuruluki ära vedamisel, järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevustel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, sealhulgas metsatöödel. Kavandatavad liikumispiirangute leevendused on kooskõlas looduskaitseeadusega ega sea ohtu looduskaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Järelevalve- ja päästetööde puhul on erisus lubatud, et kaitsta operatiivselt inimese tervist ja vara näiteks tulekahju või muu õnnetuse korral. Erand metsatöödel sõidukiga sõitmiseks võimaldab kasutada maad sihtotstarbeliselt.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine. Kämbla on olnud traditsiooniline jahipiirkond ja jahipidamine ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärke.

Kaitsealal on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitsealal ei asu ettevalmistatud õppe- ja matkaradu ega muid kohti, mis ümbritsevale loodusele ja elustikule mõju avaldamata sobiksid massiürituste korraldamiseks. Külastuskorralduslike rajatiste järele puudub kaitsealal praegu vajadus, sest külastajaid satub sinna juhuslikult. Regulatsioon on vajalik, et kaitseala valitseja saaks seada tingimusi ürituste toimumisele, nii et see ei kahjustaks ala kaitseväärtusi. Seega on kavandatud piisav paindlikkus mitmesuguste ürituste võimaldamiseks, juhul kui need ei ohusta loodusväärtusi.

Poollooduslike koosluste esinemisaladel on nende ilme ja liigikoosseisu tagamiseks vajalik heina niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine. Lamminiitu, mis vajab hooldust ja servaaladel taastamist, esineb kaitseala 5,2 ha-l.

2.5.3. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud

vastavalt looduskaitseseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, anda projekteerimistingimusi ja ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatis ja lisaõota jahilulkeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võtte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.4. Sihtkaitsevöönd

2.5.4.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate koosluste säilitamiseks. Kaitsealal on Oravasoone sihtkaitsevöönd. Oravasoone sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste loodusliku seisundi taastamine ja säilitamine, neile omase liigi- ja vanusestruktuuri hoidmine, poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilme ja liigikoosseisu tagamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kaitsealal on peamised kaitseväärtused metsa- ja sooelupaigad ning kaitstavad taimeliigid. Kaitstavatele liikidele on suurimad ohutegurid metsa majandamine, lageraied, puuliikide osakaalu muutumine, kuivendamine, surnud puidu väljaviimine, metsade killustumine, levikuteede tõkked. Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab neid tegevusi reguleerida, mis on oluline kaitstavate liikide soodsa seisundi säilitamiseks.

2.5.4.2. Lubatud tegevus sihtkaitsevööndis

Kaitsealuste liikide elupaikade püsimiseks on vajalik kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamine ja koosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Elupaikadele tuleb tagada soodsa seisundi säilimine, st nende looduslik levila on muutumatu suurusega või laieneb.

Koosluse seisundi taastamiseks ning eelkõige kaitse-eesmärgiks olevate taimeliikide elupaikade säilimiseks on vajalik takistada niidualade metsastumine, muidu kujuneb alast peagi mets ning kaitstavate taimeliikide elupaigad kaovad.

Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud maaparandussüsteemi eesvoolude hoiutööd maaparandussüsteemi väljaspool sihtkaitsevööndit asuvate osade toimimise tagamiseks ning veerežiimi looduslikkuse taastamine. Leevendus on määrusesse lisatud seetõttu, et kaitsealal paikneb 3,2 km ulatuses Sinialliku eesvool ja tulevikus võib tekkida vajadus teha selle hooldustöid. Tegevus saab toimuda ainult kaitseala valitseja nõusolekul. Loodusliku veerežiimi taastamise võimalus on kaitse-eeskirja jäetud juhuks, kui selleks peaks ilmnenema kaitsealustest liikidest või kooslustest tulenev vajadus.

2.5.4.3. Keelatud tegevus sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega, majandustegevus ja loodusvarade kasutamine. Vastavalt majandustegevuse seadustiku üldosa seadusele on majandustegevus iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse samuti majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärk ei ole tulu saamine. Seega kõik kaitse-eeskirja kaitsekorra üldpõhimõtete peatükis või sihtkaitsevööndite peatükis reguleeritud tegevused, mis on määrusega lubatud ja mida tehakse tulu saamise eesmärgiga, ning tegevused, mis on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul ja millega kaasneb teatamis- või loakohustus, on kaitsealal lubatud majandustegevus. Kaitse-eeskirjaga lubatakse sihtkaitsevööndis majandustegevust, mis ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärki või seisundit.

Sihtkaitsevööndis on keelatud ehitiste püstitamine (Ehitusseadustik § 4 lg 1), välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks ning olemasolevate rajatiste hooldustööd. Elamuid sihtkaitsevööndis ei paikne. Ehitiste püstitamine on keelatud, et vältida kaitsealuste liikide elupaikade ja väärtuslike metsaelupaikade kahjustamist. Erisus võimaldab kaitseala valitsejal paigaldada kaitsealale tähiseid ja infostende ja neid hiljem hooldada, luues võimalused maastikul liikumiseks loodushariduslikul eesmärgil.

2.5.5. Piiranguvöönd

2.5.5.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Kämbla piiranguvöönd. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja kaitsealustele liikidele soodsate elutingimuste tagamine. Piiranguvööndi on osaliselt puhvertsooniks kaitsealuste liikide elupaikade ja majandusmetsade vahel, et vähendada väljastpoolt tulevaid häiringuid ja säilitada alal metsakooslused.

2.5.5.2. Lubatud tegevus piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, arvestades kaitse-eeskirjaga sätestatud erisustega, samuti on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta rajatise püstitamine. Tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine on võimaldatud eeskätt õppe- ja külastusotstarbega rajatiste rajamiseks, kui selleks peaks tulevikus vajadus tekkima.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 31 võib piiranguvööndis seada raielangi suurusele metsaseadusest erinevaid piiranguid, kui need on vajalikud koosluse või kaitsealuse liigi säilimiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud lageraie kuusikutes- ja hall-lepikutes langi pindalaga kuni 2 ha ja turberaie langi pindalaga kuni 4 ha, kusjuures võib kaitseala valitseja seada tingimusi, et säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Langi pindala suuruse piiramine on vajalik, et vältida intensiivset metsade majandamist ning hoida kooslustes tekkinud häiringute tase madalal. Väikeste lankidena tehtud raie sarnaneb looduslikule häiringule rohkem kui suurte lankide puhul ning metsakoosluse kui terviku taastumine toimub kiiremini. Langi suuruse piiramine aitab kaitsealal säilitada metsakoosluste liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning mosaiiksust. Liiga suured langid killustavad kaitsealuste liikide elupaikade ümber olevaid metsakooslusi ja puhvertsooni ning vähendavad metsamaastiku sidusust. Lageraie piiramisega tagatakse maastikuilme, koosluste ja liikide kaitse ning hoitakse ära liiga kiired muutused metsade vanuse struktuuris. Samuti suurendavad

lageraied tuulemurru ohtu. Turberaie langi maksimaalseks suuruseks on määratud 4 ha, et vältida metsa vanuselise struktuuri olulist nihkumist nooremate metsade poole ja suuri muudatusi maastikuilmes. Tegemist on kiiresti kasvava lehtmetsa, endise karjamaaga ja kápaliste kasvukohaga. Kaitseala valitseja saab seada tingimusi, et elustiku mitmekesisuse säilitamiseks. Näiteks turberaie viimase järgu korral või veerraie puhul tuleb jätta raielangile alles säilikpuudena vähemalt 10 tm hektari kohta. Säilikpuud ei kuulu koristamisele ja jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puud. Ettekirjutus säilikpuude jätmise osas tagab suurediameetrilise surnud puudu ja suurte vanade elusate puude tekkimise kooslusesse, need on peamised struktuurielemendid. Samuti tagab see varieeruvad valgustingimused, mis tagab erinevat liiki kápalistele paremad kasvustingimused. Säte on vajalik, et anda kaitseala valitsejale võimalus seada tingimusi väärtuslike üksikpuude või puugruppide säilitamiseks. Sageli on see vajalik, et säilitada puistu liigiline mitmekesisus ja kaitsealuste liikide elupaigad. Sageli säilitatakse väärtuslikke laialehiseid puuliike. Vanad õõnsuste ja paksu korbaga lehtpuud on elupaigaks lindudele, nahkhiirtele, samblikele ja sammaldele, sageli leiab neilt kaitsealuseid liike. Samuti on vajalik jälgida, et pärast raiet oleks tagatud liigiliselt mitmekesise puistu taastumine. Oluline on, et pärast uuendusraiet taastuks kasvukohale omane ja ümbritsevate elupaikadega sarnane puistu ning kujuneksid kaitseala eesmärgiks nimetatud liikidele ja kápalistele elupaigaks sobilikud kooslused.

2.5.5.4. Keelatud tegevus piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine, uue maaparandussüsteemi rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine ning puudu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt, v.a kaitseala valitseja nõusolekul, kui pinnas seda võimaldab. Need piirangud tulenevad otseselt looduskaitseaduse § 31 lõikest 2 ja on suunatud vööndi kaitse-eesmärkide saavutamisele.

Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine vaesustab looduslikku mitmekesisust. Maavara kaevandamine on samuti vastuolus kaitseala kaitse-eesmärkidega, kuna see kujutaks lisaohu loodusväärtustele, eriti veerežiimi muutustele tundlikele loodusdirektiivi elupaigatüüpidele ja liikidele. Maavara kaevandamisel nii kaitsealal kui ka selle naabruses on oluline negatiivne mõju Kámbla looduskaitseala loodusväärtustele ja terviklikkusele.

Veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmine on enamasti olulise keskkonnamõjuga, mistõttu on see kaitseala kaitseväärtuste soodsa seisundi tagamiseks keelatud. Piiranguvööndisse jääb kaitseala idapiiriks olev oja kallas. Selle veekogu kaldajoone muutmine kahjustaks nii mageveekooslusi kui ka ojaga piirnevaid metsa- ja sookooslusi ning halvendaks kaitsealuste liikide elupaikaid.

Uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, sest väikesepinnalises piiranguvööndis uute süsteemide rajamine soodustab inimõjuliste kõdusoometsade kujunemist. Veerežiimi muutmine on tavaliselt olulise keskkonnamõjuga tegevus, mis kutsub esile ebasoovitavaid muutusi kooslustes ja elupaikades.

Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamist keelatakse, kuna alal kasvavad kaitsealused taimeliigid. Väetamisel muudetakse looduslikke tingimusi, mistõttu ei ole näiteks pärast

loodusliku rohumaa väetamist võimalik tagada selle looduslikkust. Kaitsealal ei leidu õue- ega põllumaid, kus väetamist võib lubada.

Puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt on keelatud, sest piiranguvööndis on tegemist märjemate kasvukohatüüpidega pehmel niiskel pinnasel, millel liikumine kahjustab pinnast ja metsataimestikku. Kaitseala valitseja võib siiski lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab, näiteks pikalt kestnud kuivade ilmade puhul.

3. Menetluse kirjeldus

Kaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 6. juulist kuni 27. juulini 2015 Keskkonnaameti Harju kontoris ja Kose Vallavalitsuses. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 29. juunil 2015. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku kohta ilmus 1. juulil 2015 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja 3. juulil 2015 kohalikus ajalehes Harju Elu. Avalikku arutelu ei korraldatud ja avaliku väljapaneku ajal selleks ettepanekut ei tehtud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti seitsmele maaomanikule, Kose Vallavalitsusele teade ja riigivara valitseja volitatud asutusele Riigimetsa Majandamise Keskusele teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku kohta. Saadetud teadetest ei jõudnud adressaatideni kaks kirja, nende kinnisasja omanike teavitamiseks avaldati teade 30. juunil 2015 ajalehes Eesti Päevaleht.

Eelnõu muutmiseks esitas ettepaneku üks maaomanik, kellele koostati ja saadeti vastuskiri 28. juulil 2015.

Arvamuse esitaja	Arvamuse kokkuvõte	Menetleja otsus
33701:002:0018 maaomanik	Tegi ettepaneku § 15 lõikes 2 punktis 2 tõsta lage- ja turberaie lankide pindala nelja hektarini. Põhjendas ettepanekut piiranguvööndis oleva maaüksuse optimaalsema majandamise vajadusega.	Keskkonnaamet nõustub osaliselt ettepanekuga ja viib eelnõusse sisse paranduse, mille alusel tõstetakse turberaie langi suurus nelja hektarini. Lageraie langi pindala suurendamisega Keskkonnaamet ei nõustu. Uuendusraie piiramisega tagatakse maastikuilme, koosluste ja liikide kaitse ning hoitakse ära liiga kiired muutused metsade vanuse struktuuris.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud EÜ Nõukogu direktiiviga nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50).

EÜ Nõukogu direktiivi nr 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on

nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktiga 159 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Kämbla loodusala, mis hõlmab Kämbla looduskaitseala. Seetõttu tuleb Kämbla looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Kämbla loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile nr 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 3. detsemberi 2014. aasta rakendusotsusega (EL) 2015/73, millega võetakse vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu kaheksas uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbri C(2014) 9092 all, ELT L 18, 23.1.2015, lk 485—695).

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek Kämbla loodusala eesmärkidest eemaldada kaitsealune loomaliik lendorav (*Pteromys volans*). Keskkonnaregistri põhjal on lendorava olemasolu kaitsealal viimati registreeritud 1996.aastal, pärast seda on teadaolev lendorava pesapuu tormi käes murdunud. Peale seda on elupaika korduvalt kontrollitud, kuid lendorava tegevusjälgi ei ole leitud.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise. Looduskeskkonna mitmekesisus tagab omakorda parema ja mitmekesisema elukeskkonna säilimise inimestele.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Kämbla looduskaitseala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab

maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Maamaksu laekub Kose vallale vähem ligikaudu 69 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Kämbla looduskaitsealal jäävad eramaad piiranguvööndisse ja see ei ole kinnistu sihtotstarbelise kasutamise juures oluliselt piiravaks teguriks. Seega ei teki riigil kohustust maa omandamiseks.

Kaitseala ei laiene ja seetõttu metsatoetuste ja poollooduslike koosluste hooldamise toetustega seotud kulutused riigile puuduvad.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Kõik ministriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Marko Pomerants
Keskkonnaminister